

Vychovatelské Listy.

Hlas učitelů katolicky smýšlejících.

Ve všech věcech sebe samého vydávej za příklad dobrých skutků,
v učení, v celosti, ve vážnosti. Tit. 2, 7.

O výchování dívčím.

(Čtvrtá část.)

Okolem mých řádků není navázati na minulý vývoj školství a vytvořiti obraz škol budoucích, jež bez radikálních změn soustavy školské nynější by se nijak neobešly, nýbrž ukázati, čeho docíliti by mohla škola nynější, tak jak jest, ve výchování i vyučování, připravujíc dívky, aby jako matky a hospodyně nebo samostatné pracovnice čestně úkol svůj plnily. Úvaha tato jest tím důležitější, poněvadž stránce vychovatelské, tvorbě mravního charakteru, což má přece větší cenu než všechna učenost, věnováno bylo dosud žalostně málo péče. Není správné, když učitelstvo stále poukazuje na učebné osnovy, jež tolik učebné látky předpisují, že učitel sotva je s to, aby vše náležitě dětem podal; záleží zajisté na zkušeném učiteli, aby potřebné od nepotřebného rozeznal a žákům svým jen onoho poskytoval a získaného času užil ve prospěch výchovu mravního. Ostatně mnohdy sama látka vyučovací přímo na vývoj mravního charakteru působí, třeba jí jen náležitě využítkovati. Tím méně správně jest ukazovati, že někteří dozorcové školní jen vyučování si všimají a netáží se po mravnosti žactva, po prostředcích, jichž bylo užito, aby úroveň mravnosti se zvýšila a mravní zlo bylo odstraněno. — To nás nikterak nesmí másti. Jim zajisté nedostává se potřebného času, aby všech stránek působení učitelova si všimli; zodpovědnost pak z toho, co ze svých svěřenců učiníme, nepadá na ně, nýbrž na nás. Budoucnost přísně nás bude souditi: hleďme, aby soud ten byl nám odměnou a ctí.

Poněvadž daleko jsme ideálu, aby rodina, škola i společnost, ve které se dítě mimo rodinu a školu pohybuje, veškerým svým vlivem k rostu mravní schopnosti napomáhaly, nezbyvá nám, chceme-li s prospěchem pracovati, než abychom šli mezi lid a ve známost uváděli soustavu kázně, kterou jsme si pro školu vytvořili, ve škole pak abychom tím intensivnější práce se podjali, čím větší jest nebezpečí, že činnost naše vnějšími vlivy bude poškozena. Soustava naší kázně bude jen tenkrát výdatná a blahodárná, bude-li založena na mravouce křesťanské. Vhodně přirovnati možno mravouku křesťanskou k imposantní kathedrále, jejíž věže, zdola pozorovány, zdají se dotýkati se nebe. Mnozí myslitelé domnívají se, že zbořili tuto starou budovu, i pokusili se postavit nový stánek mravnosti: tak vyrostlo množství malých kaplí, ale ani největší z nich nepnou se příliš vysoko a jejich úzké vchody otevřeny jsou pouze malému hloučku smrtelníků. Tomu dosud rozuměti nechtějí mnozí učitelé a dávají přednost kdo ví jakým morálkám před křesťanskou, ačkoli zásady mravo-

uky křesťanské dají se vyvoditi a odůvodniti z pravd, jež indukci byly zjednány. (Dokázal Herbert Spencer v »Daných pravdách mravoučných.«)

Ačkoli jsme si jasně vědomi zásad i cíle vychování mravního (obé jest nám dáno mravoukou křesťanskou), nicméně nutno jest, uspořádati si látku mravoučnou dle potřeb sociálních a časových v jistý postup, vytknouti, co jest zvláště důležitého a čemu máme na předním místě pozornost věnovati. — Jen tak bude činnost naše vychovatelská uvědomělá, když, konajíce něco, konati budeme účelně a na jisto. Proto hledíce zvláště k vychování dívčímu, vytknouti musíme ctnosti, jež takoruka základem jemné povahy ženské jsou a na nichž všecek ostatní duševní svět buď se buduje nebo s nimi klesá. A tu jednak z přirozenosti bytosti ženské, jednak z určení ženy odvoditi lze ctnost první a základní, bez níž není možno si mysliti žádné ctnosti jiné, nejkrásnější ozdobu dívky a ženy — *cudnost*.

Idea cudnosti.

«Jestliže pak kdo chrám Boží poskvrní, toho ztratí Bůh; nebo chrám Boží jest svatý, kterýž jste vy.» —
1. Ke Kor. 3, 17.

Cudnost (čistota křesťanská) jest snažné a svědomé ovládnutí a ostříhání náklonností pohlavních, jak v manželství, tak mimo ně. (Jan Nep. Stárek: Katol. mravověda.) Právnem připisuje se čistotě zvláštní důstojnost, neboť uzpůsobuje člověka, aby patřil na tvář Boží, a vnucuje každému, i zpustlému člověku, úctu a obdiv. Tato ctnost tím jest krásnější, čím jest mrzčí, co vylučuje. Proto čistotu významně nazývá apoštol posvěcením a krása její zvláště popisuje se v knize moudrosti: 4, 1. 2. »Ó jak krásné jest čisté plémě v jasu ctnosti; nesmrtelná jest památka jeho; neboť i u Boha v úctě jest i u lidí; je-li přítomno, následují ho, když se vzdálí, touží po něm; na věky vítězství slavné, ozdobené korunou vítěznou a odnáší odplatu bojů o neposkvrněnou čistotu.« Ustavičná čistota panenská jest jako následování života andělského, protože hlavně čistotou andělskou se nazývá.

Po žádném statku čistě lidském nešlape se tak v době přítomné, jako po cudnosti. — Pohlavní zvrhlost jest těžká nemoc přítomnosti a nikoho není, kdo by odhalil tento stav věci bez ostychu. Byla už proklamována zdrženlivost a zřeknutí se škodlivých požitků, před oči postavena škodlivost tabáků, alkoholu, thee, kávy co nejuzáporněji, nevyvratnými příklady a důvody; vynořily se temperenclárství a vegetarianismus ve spolku s reformními náboženskými spolky, jenom jedna nedotýkavka bývá vždycky jemnou a mírnou rukou napaďána, nanejvýš tak jenom mimochodem o ní zavaděno, nečistota. (Nový Život.)

Nečistota není toliko těžkým hříchem, ale zároveň nejhorší hanbou. I nejzkaženější národové nazývají ji »nepravostí« a její opak »ctností«. Když moderní vzdělanost tvrdí, že jest to pošetilostí odporovati žádostem těla, staví se jedinou touto větou hlouběji do hnusného kalu, než nejzvrhlejší pohanství. Kdo jest oddán nečistotě, jest obyčejně také pokrytcem. Jeho zbožnost není zbožností, jeho láska není láskou, jeho víra mizí, čím hlouběji člověk v kalu nečistoty klesá. To jest hlavní příčina, proč inteligence odpadá od víry. Kdo klesá, uchvácen jsa kultem těla, do nejhrubšího hříchu, cítí potřebu zbaviti se Boha. Hned, když zapouští tato vašeň kořeny do duše lidské, otřásá se v základech budova, založená na víře v Boha. A kdož by dovedl všecko zlo, jež tato neřest na světě zplodila a stále plodí, vylíčiti!

V této době hrubých požitků je snad jen jediný prostředek nápravy, a to jest vzdělaná, cudná žena. Vše nečisté musí propadnouti zkáze,

budoucnost patří jen silným a čistým a ty musíme si vychovati, ne duše nevědomé a čisté, nýbrž uvědoměle čisté, jež vidí nejen propast nejhoršího hříchu, ale i lákavost jeho, a přece zachovávají si andělskou vůni neporušené čistoty. Nelze se nadíti, že by obrození v tomto směru způsobil muž, z příčin, jež zde rozebíráti nechci, ale žena by je přinéstí mohla, bude-li následovnicí Panny Marie, jež pro svou čistotu matkou Boží býti zasloužila.

Ríká se ne nadarmo, že nevládnou světem mužové, ale ženy a že při všech velkých událostech mají mocné, často rozhodující, byť i skryté slovo. Je-li tomu tak, jak změnití by se musil náš kalný společenský život, kdyby žena zasáhla naň mocným slovem své čisté duše. To není myšlenka blouznivá, to jest pravda každému jasná, kdo pozoruje sociální život ne z knih, ale to utajené sociální vření zvláště v lidu dělnickém v místech průmyslových a ve velkých městech. Nic na pravdě nemění, že jsme ještě daleko toho ideálu, že v kalu nečistoty tonou jak mnozí mužové, tak i mnohé ženy. — Kdyby dívky a ženy byly vesměs cudné, nebylo by nám třeba o tom uvažovati a domáhati se nápravy. Ale to právě jest nejlepší důkaz, že vychování dívčí dosud nebylo takové, jaké býti mělo, že třeba nápravy a ne ledajaké, ale dobře organisované a přísné. Třeba předem, abychom my, vychovatelé, proniknutí byli vědomím, že nápravy docíliti chceme a pak ze všech sil k tomu pracovati, abychom nápravy dosáhli.

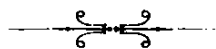
Je hezké, když umí děvče, vycházejíc ze školy plyně čísti, úhledně psáti, hbitě počítati, kresliti sebe zamotanější ornamenty atd., ale co je to všecko platno, když ještě v témž roce, co ze školy vystoupilo, žádná muzika bez ní se neobejde; když sotva opustilo školu, táhá se v noci s milým, na nic nemyslí, než jak by s tím neb oním se sešla a tak špiní svou duši a klesá stále hloub a hloub a provdá-li se po letech, jen bezměrné neštěstí přinese věnem svému muži. Proto třeba radikální nápravy.

Báli jsme se dosud promluvit i před dospělejšími dívkami o všem, cokoli s životem pohlavním souvisí, vyhýbali jsme se úzkostlivě každé sebe nevinnější nárážce a co se z našich žákyň stalo? Jsou školy (zvláště některé měšťanské), kde dívky dopisují si s hochy (zvláště studenty), mají různé zamilované pletky a to vše dělají nerušeně pro krátkozrakost nebo pohodlnost svých vychovatelů, jen sem tam nějaký křiklavý případ se vyšetřuje a trestá a to obyčejně tak nešetrně, že bývá trest a pokoření mladému děvčeti ku větší škodě nežli užitku. Dříve než děvče takovým jednáním si zadá, bylo by mu třeba vštípití některé pojmy, jako: nejen duše ale i tělo mé je posvátné; pošpiním-li se jednou, bude mne svědomí trápití do posledního mého dechu. Bylo třeba učiniti je hrdým ne na klobouky a šaty, ale hrdým a nepřístupným k tomu, kdo ji chce zamazati. A děvče pošpiní se již nerozvážnou schůzkou, tajným psaníčkem a pod. Toho si děvče má býti vědomo. A kde se tak děje?

Život (roč. I., čís. 7.) psal: »Vážně promluvití o pohlavních otázkách ve veřejném shromáždění je stále ještě věcí choulostivou vůči předsudku, falešnému a farisejskému studu, který většinu lidí ovládá. A přece jsou to věci, se kterými chtěj nechtěj téměř každý musí se prakticky setkatí. Jen že bohužel, právě pohlavní záležitosti jsou tak málo komu jasny a právě pro tu nejasnost tak nebezpečny. Nevědomost hříchu nečiní. Opravdu? Nevíme, kde je nevědomost větším zlem a více zla natropí, než nevědomost právě zde. Tajemství poměrů pohlavních úmyslně se zavírá před každým na devět pečetí a ponechává se nesvědomitě každému, aby sám vlastní zkušeností dospěl k jádru poučení. Ale jaké oběti přinášejí se tomuto poučení na štěstí, na síle a celém povolání člověka! A ty oběti potácejí se mezi námi, my přes ně klopýtáme a přece stydíme se

odhaliti vše, co třeba každému v čas zvědět, aby byl chráněn před pohloupením a uveden v pravý, přirozený směr životní. Hřích neprominutelný jest a bude, dokud nebude se dbáti výchovy a hygieny pudu pohlavního. Jest již čas, abychom si přestali hráti na schovávanou s tak vážnou věcí. Naši lékaři měli by veřejně vystoupiti a na schůzích přednáškami první měli by počíti bořiti předsudek toho falešného studu. Věc by šla potom snadněji i v rodinách i ve škole. A že již, již je čas k tomu nejvyšší, není pochyby. Přednáší se o všem možném, ale co se nejbližší člověka dotýká, o tom neslyší. A čte-li, čte obyčejně více pikanterie, než pro poučení.

Příště dále.

Biskup lavantský Antonín Martin Slomšek,

veliký vychovatel slovinský.

Slávou Slovincův jsou znamenití mužové,
kteří lidem svou učeností a ctností září jako
hvězdy na jasném nebi. *Slomšek.*

Možno-li vůbec o někom užití případně slov uvedených, jest to zajisté na prvním místě sám jejich původce největší Slovinc v duchu a pravdě, biskup Antonín Martin Slomšek. Kolik bylo před ním mužů, kteří národu svému žili! Však jejich činnost byla více místní, nepotkávajíc se u veřejnosti slovinské s dostatečným porozuměním. Jednou v pravdě hvězdou, která ne na jedno místo, nýbrž na celý slovinský národ světlo sila a v p lácích i chýžkách, v městech i na planinách svůj obraz našla, byl vlastenecký biskup.

Narodil se v jižním Štýrsku při jižní dráze z Maribora do známého Cellu na statku Slomu, kterýž jeho předkové již od r. 1680 drželi. Při jíždějším vlakem od stanice ponikovské ku Cellu utkví oko na bílém dvorci nade mlýnem pod košatými lipami, na němž pamětní deska hlásá mimojedoucím, že tam spatřil před sto lety 26. listopadu 1800 světlo světa největší syn slovinského národa Antonín Martin Slomšek.

Jsa prvorozeným synem, byl miláčkem svých rodičů, zvláště pak matky, Marie, která neznala většího pokladu na zemi nad svého Tonička. Sama srdce citlivého a zbožného jako její muž Marek a přesvědčení majíc, že v domě, kde Boha opouštějí ani Jeho požehnaní a štěstí stálého příbytku nemá, od dětství již zásady tyto útlému chlapci vštěpovala neopomíjejíc, když toho třeba bylo, svým slovům i trestem důrazu dáti.

Sám Slomšek, když už biskupem byl, často říkával, že dvě věci z rodné světučky tanou mu živě na mysli: svatý kříž na stěně zavěšený a nad ním za tránem uschovaná březová metla. To obojí jest v řádném vychování dětí nezbytným prostředkem. (Dr. Ant. Medved, Maribor).

Dětství měl snad málo kdo tak příjemné a krásné, jako mladý Slomšek. Vždyť ani nemožno si téměř mysliti místa lepějšího pro vnímavou mysl dětskou a příhodnějšího jako byl Slom. Před domem krásná zahrada s roztočnými květy, plná stinných míst vybízejících ku odpočinku, kolkolem mohutné lípy s hnízdečky opeřených pěvců, dále širé lány v létě s vlnícími se klasy, zvuk zvonců pasoucích se ovcí a veselé písni ženů, ustavičný a odměřený klapot mlýna a šum potoka pod jezem vše to mocným dojmem působilo na duši Slomšekovu. V místečku poeticky tak krásném duch Slomšekův vzdaloval se všeho všedního a nízkého a jako motýlek těkal vším krásnem oním, jež štědrá ruka Boží tak hojně na Slom snesla. Šťastné dětství, nejbláženější chvíle člověka! Nezná trudů, nevidí budoucna, nemá pojmu o strastech a rozcestích života, jest poupě růžové, které až se rozvíje vidí pod sebou a kol sebe trny, jichž dříve nezřelo.

Jako při západu slunce tu a tam strou se již lehké stíny přicházející noci, tak bezstarostnosti dětské hrozí matné stopy nastávajících starostí.

Starostliví rodiče počínají dítěti zmiňovati se o škole, do níž brzy vstoupiti má, ba sami často učí děti věcem, jimiž při vstoupení do školy učiti se mají jako: slušně státi, vzorně seděti a se hlásiti, hlasitě a zřetelně mluviti a j.

Mluvíce o učiteli, mluví o něm s největší úctou, vykládají, že jest hodný, že má děti rád, ale jenom hodné, na nezvedené pak že se zlobí a rodičům na ně žaluje. Když pak dokonce koupí matka dítěti tabulku s malovaným kamínkem a slabikář — co tu bývá radosti! Dítě sotva čárku na tabulce napíše, už běží a rodičům se chlubí a tak při každém svém podobném výkonu si vede. —

Ještě však dosti jest nerozumných rodičů, hlavně matek, které mluvíce dětem svým o škole jenom tresty ustavičně jim hrozí, jež tam je očekávají. Nežřídká představuje si dítě do školy vstupující učitele jako biřice se sáhodlouhou holí, kterou zrovna od stolu až do nejposlednější lavice dosáhnouti možno, a kterou potom pan učitel při nejmenším pohnutí dětem štulce a rány větší i menší rozdává. Což potom možno se diviti, že dítě takové s pláčem do třídy vstupuje, matky za sukni se drží a když matka odchází do mol spustí a finale znáti nechce! Zvláště venkovské děti před cizími nebo ne námými lidmi ostýchavé jsou ve třídě z počátku tím ostýchavější. S vypoulenýma očima sledují každíčký pohyb učitele, bázlivě očekávajíce, brzo-li uchopí obávanou hůl — o níž si myslí, že někde jistě vězí -- a počne po pořádku vypláceti.

Matka Slomšekova byla v této příčině vzorem všech matek. Vědouc dobře, že počátek moudrosti jest bázeň Boží, vždy modlitbou začínala, chtěla-li svého syna o něčem poučiti. Provedl-li, co měl opakovati, nějak nešikovně, nevysmívala se mu, aniž jej proto kárala a s ním se vadila, nýbrž laskavě znova vybídla, aby ještě jednou opakoval, co měl provésti. Tím způsobem docílila toho, že mladý Slomšek, nežli něco pronesl neb učinil, opatrně a pozorně o tom přemýšlel, aby snad chyby se potom nedopustil. Takto měl Slomšek školu výtečnou vlastně už doma, takže nikterak nepřipadalo mu novým, když do školy nastoupil.

Nesmíme ovšem si mysliti, že to byla škola po způsobu nynějším. Toho druhu školy ve farnosti ponikovské — kamž Slomek přináležel — tehdy nebylo. Nebylo ani budovy školní, ale nebylo také ani učitele. Kdož o vzdělání lidu se staral, bylo katolické slovinské duchovenstvo, které ze zdravého lidu slovenského vzešedši, za něj se nestydělo a ho se ujímalo, jsouc jemu přítelem a rádčem v duchovních a hmotných potřebách.

Za dětského věku Slomšekova byl v Ponikvi kaplanem velehorlivý kněz Pražnikar. Když viděl, jak farnost ve vzdělání velmi pokulhává, takže málo jen bylo těch, kdož uměli čísti a psáti, rozhodl se, že bude své farnosti nejen hlasatelem slova Božího, ale i učitelem. Oznamil svůj úmysl farníkům a ten setkal se s radostným přijetím a pochopením. Kapláuka Pražnikarova stala se na to učírnou, kdež 15 mladých posluchačů učilo se mimo náboženství psáti, čísti a počítati.

Jedenáctiletý Slomšek zaujal brzo první místo mezi všemi; prospíval nejen věkem, ale i milostí Boží a moudrostí, takže Pražnikar nad ostatní si ho oblíbil, sousedé pak a spolužáci všichni žasli, kde se ta všechna vědomost v něm najednou vzala. Nejednou přinášel od kaplana-učitele roztomilý dárek dom, s radostí ho ukazuje a již ve dveřích mateři hlásaje, že byl vyvolán a všecko dobře uměl.

Takové dny byly pak svátkem celé rodiny i sousedstva; všichni pohlíželi k němu s jistou úctou, přemítajíce o tom, zda snad neukazuje

jim prozřetelnost Boží tím, že chlapec cílům vyšším určen jest. To zvláště tanulo jim na mysli o prvních školních radovánkách, které Pražnikar svým žákům v Ponikvi vystrojil. Dosud stojí nad Ponikví starý ořech, pamětník nezměrné radosti prvních žákův Pražnikarových i jejich rodičů, kteří za přítomnosti nesčetného počtu hostí, zvláště pak vlasteneckého slovinského duchovenstva s širého okolí byli přítomni hrám i zkoušce z učebných předmětů originalní školy ponikovské.

Kdož jiný byl vyznamenán první odměnou, nežli Antonín Slomšek? Při vsí té slávě, která se jemu i rodičům jeho dala, zůstal on skromný, dobře věda od své matky, že fialka proto jen milým a vítaným jest kvítkem, že ve skromnosti v úkrytu vůni dýše.

Se skromností snoubila se ve Slomškově duši čistota a láska k Bohu. Každodenně chodíval půl hodiny cesty do kostela ponikovského, přísluhuje tam při nejsvětější oběti svému učiteli Pražnikarovi. »Andělské srdce« — praví o něm Dr. Anton Medved z Maribora — »chce býti v andělské společnosti před obličejem nebeského krále«.

Po třech letech, jsa vzdělán a všemi možnými vědomostmi od Pražnikara obdařen, vystoupil Slomšek ze školy. Bylo velmi líto kaplanu, učiteli, že nejlepší jeho žák má zůstat doma při pluhu, že zůstane sedlákem. Však nebylo možno ničeho jiného podniknouti. Vůli rodičů bylo, aby Antonín zůstal na statku otcově hospodářem a někdy majitelem celého Slomu. Bez odmluvy podrobil se jí Slomšek, jsa zvyklý vše tak přijímati, jak otec neb matka rozhodli, ač mu při tom srdce krvácelo. Měl se rozloučiti s milými knihami, jež Pražnikar mu daroval nebo zapůjčil, měl v potu tváří pomáhati rodičům vydělávati si chleba vezdejšího. V poli při odpočinku nebo doma ukrádkem sáhl po knize, opakuje si, čemu se kdysi učil a prodlévaje tak aspoň duchem ve škole. I toho mu bylo zanechat, když ho otec jednou k vůli čtení pokáral.

Již se zdálo, jako by byl Slomšek vyššímu poslání ztracen. Však nestalo se tak. Dobrá matka pozorujíc, že duše Antonínova po vyšším prahne vzdělání, časem připouštěla si myšlenku, jak by to bylo krásné, kdyby její syn u oltáře také sám jako Pražnikar Pánu oběť přinášel. Sama netroufajíc svému muži přání své hned oznámiti, zašla na poradu ku kaplanu Pražnikarovi.

Nelze si mysliti, jaká byla jeho radost, když její slova slyšel. Bleskem projela mu duší myšlenka, že Slomšek vyššímu cíli už jest zachráněn. Domluvil otcí, aby nezakopával štěstí svého miláčka a poslal jej na vyšší školu do Celje a když ze Slomu do Ponikova se vracel, bylo rozhodnuto, že Slomšek půjde na studie.

R. 1814. o velikonocích rozloučil se Slomšek se svým otcovským domem a velikým počtem svých známých i spolužáků a byl přijat do třetí třídy německé v Celji, aby se tam připravil pro gymnasium.

Jakož vždycky již bývá, že loučení těžká jest věc, připadalo i Slomškovi. Leč myšlenka, že otevírá se mu odchodem z domu otcovského v neznámou cizímu cestu k touženému cíli, zmírnila jeho bolest. S pevným přesvědčením odcházel z poetického kouta Slovinského, že vrátí se rodičům až se studiem hotov bude tak, jak od nich odchází; se srdcem čistým a nezkaženým, s láskou k Bohu, církvi i drahé domovině.

Pro neobyčejný pokrok, jaký v německé škole učinil, byl ještě téhož roku přijat do první třídy latinské. Leč tam bylo mu z počátku zápasiti s neobyčejnými obtížemi. Mnohou noc probděl nad knihami, dosti často pozdravila ho dennice nad rozepsanou úlohou, však neochaboval, nýbrž stejnou pílí pokračoval; všichni soupeřové jeho v zápase o prvenství rok od roku klesali, až r. 1819. v šesté třídě gymnasijní zůstal na kolbišti duševního boje sám jediný vítěz.

Sjezd učitelů měšťanských škol,

konaný dne 6. srpna 1901 v Brně.

Jednota učitelstva českých škol měšťanských na Moravě pořádala sjezd za kooperace zástupců stavů středních. Je to událost významná, že učitelstvo koná porady se zástupci živnostnictva, rolnictva a obchodnictva a že jim dopřává příležitosti, aby svá přání a své stesky pronesli. Tak zajisté jen společným postupem učitelstva s lidem podaří se odstraniti vady nynějšího školství a vytvořiti školy, jež potřebám lidu vyhoví.

Na schůzi dostavili se c. k. zemští dozorcové školní pp. Lošťák a Krondl, delegát zemědělské rady p. Bakeš, delegáti zemské jednoty živnostenských společenstev pp. Holubička a Mrňa, delegát spolku moravských živnostníků p. Faust, zástupce české Jednoty učitelů škol měšťan. v království českém p. řed. Vlachi a m. j.

Když byl p. Karel Slovák, odborný učitel z Boskovic, dlouhou a promyšlenou řečí důležitost měšťanských škol pro živnostnictvo, rolnictvo a obchodnictvo vyložil, proneseny byly zástupci středního stavu mnohé pěkné myšlenky, z nichž některé zde stručně podáváme.

Pan Bakeš dovozuje, že nynější plán pro školy obecné nestačí. Stěžuje si do úlev, které netoliko návštěvu školy snižují, ale i v ohledu mravním mládež poškozují. — Žádá, aby polní hospodářství jako učebný předmět do škol obecných bylo zavedeno. Pro učitelstvo přeje si vzdělání akademického, Myslí, že by bylo lépe říkati místo škola obecná a měšťanská — nižší a vyšší škola obecná.

Zástupci živnostníků pronášejí přání, aby častěji takové schůze učitelstva a řemeslníků konány byly, aby tito mohli projevit, čeho potřebují a jakýsi vliv na školy vykonávat. I řemeslní úlevy odsuzují. Učitelstvu přejí, aby bylo svobodnější, žáky své pak aby vodilo více do přírody a do dílen. Důležitost škol měšťanských pro střední stav uznávají všichni. Řed. Vlachi se diví, že na Moravě zrušují měšťanské školy tam, kde se zřizuje škola střední. V Čechách děje se naopak. Tam, kde mají školy střední, zakládají školy měšťanské, jež lépe pro život (řemeslo, obchod) připravují než nižší reálky a gymnasia.

Se strany učitelstva projeveno bylo přání, aby do učení přijímáni byli jenom ti žáci, kteří mají dobré a velmi dobré známky na propouštěcím vysvědčení. Tak by propouštěcí vysvědčení většího významu nabylo a žáci by byli ve škole také pilnější.

Na to přijata byla jednohlasně tato resoluce:

1. Měšťanská škola je nejpřiměřenější průplavou pro vyspělost, zdatnost a vzdělání stavů středních: živnostnictva, rolnictva, obchodnictva a na povznesení dělnictva.
2. Měšťanská škola jako pravá škola výrobních tříd nemůže býti nahrazena školami středními — školami to stavů učených.
3. Zřizování středních škol na zříceninách škol měšťanských znamená vzdělávání vyšších vrstev na účet intelligence stavů středních, jichž duševní horizont má se snížit v době, kdy vše tíhne v před a výš; proto sjezd varuje co nejdůrazněji před rušením škol měšťanských.
4. Sjezd z nehlubšího svého přesvědčení vyslovuje se pro zřizování škol měšťanských všude vedle škol středních a pak ve všech lidnatějších obcích vůbec — v zájmu zmožutnění stavů středních, opory to síly státu a podmínky rovnováhy ve společnosti lidské.

Na konec promluvil c. k. zemský dozorce školní pan Josef Lošťák v tomto smyslu: Nelekejme se, slyšíme-li stesky do nynějších škol: jest to dobré znamení, že chceme míti školy lepší, že jsme na začátku lepší dráhy. Nestačí, abychom si mezi sebou akademicky o svých potřebách

promluvili, ale pojďme jinam, mezi lid, tam mezi obecnstvem pomáhejme šířiti správné názory. U nás je škol měšťanských málo, poněvadž nikdo o ně nežádá. Když si učitelstvo stěžuje na neblahé poměry, samo jistě nese část viny. Proto na učitelstvu jest, aby známost lepších věcí šířilo a proti předsudkům bojovalo. Školství naše musí se změnit, jsou v něm mnohé zbytky ze středověku. Avšak nestěžujme si příliš, jsme již na lepší cestě. Učitelstvu přeje, aby mu byla tato schůze podnětem k další intenzivní práci.

O dozoru nad žáky při službách božích.*)

Není na tom dosti, zavede-li učitel žáky do chrámu Páně, ale on jest také povinen dozírati na ně a udržovati dobrou kázeň. On má pečovat o to, aby že žáci chovali mravně, slušně, zřetelně, zbožně. — Je-li učitel lhostejný, chovají se mnozí žáci neslušně a zavdávají příčinu k pohoršení lidu zbožného. Lid dává dobrý pozor na chování dětí a ne neprávne posuzuje učitele, vychovatele. Kde jest škola rozdělena dle pohlaví, tam má býti kázeň stejná, jednotná, tam má býti shoda mezi sbory učitelkými. Myslím takto: Dá-li ministrant zvonkem znamení k sanktus, mají nejen chlapani, ale také i děvčata kleknouti; v tom spatřujeme jednotu v kázni. Kleknou-li však jen hoši, děvčata však stojí, budme jisti, že tím dávají dívkám špatný příklad, a vzbuzují tím nevoli, posudek i závist. Tentýž poměr spatřiti lze po pozdvihování: chlapani klečí až k agnus, děvčata však vstanou. Buď konají to na rozkaz učitelky neb panuje tu libovůle žákyní.

Tato libovůle dívek přenáší se do mimoškolského věku tak, že mnohá slečinka neklekne ani při pozdvihování. Kdy žáci mají kleknouti a vstoupnouti, o tom dostane se jim poučení ve škole. Opomenou-li přec povinnost svou vykonati, dá jim učitel pokyn rukou. Ovšem že předcházetí musí dětem svým dobrým příkladem. — Aby náležitě mohl žáky přehlédnouti, třeba, by zaujal místo v přední lavici.

Obyčejné nezpůsoby u žáků jsou tyto: obracení se zády k oltáři a všetečné pohlížení na lidi v lodi chrámové. Toto neslušné chování zamezí učitel poučením následujícím: Chtěl-li bys prositi nějakého pána, aby ti udělil nějaký dar, zda-li by jsi se také k němu obrátil zády? A kdybys tak učinil, zda-li by tobě právem nevytýkal, že se k němu chováš nezpůsobně, neuctivě? Zajisté by ti odepřel to, oč by jsi ho prosil. Také do chrámu Páně přicházíš, bys tam nejvyššího Pána, totiž Boha, prosil, by tobě dal zdraví, chléb, schopnosti; aby tvým rodičům dal zdraví, aby je chránil před nemocí a všelikými nehodami. Poněvadž Bůh přítomen jest na oltáři ve způsobu nejsvětější svátosti oltářní, proto máš se obrátiti tváří k oltáři a nikoli zády. Jindy postačí přísný pohled, pokyn, domluva ve škole. —

Nemilý dojem působí na lid, když žáci podpírají hlavu o ruce, jak to činí opilý člověk. Neslušné jest, nakloněn-li jest žák přes zábradlí, při čemž nápadně vyčnívá zadek. Často viděti lze, že dítě, přisedši, neklekne a v prsa se nebije. Netrpme, aby děti odcházely dřív, než kněz od oltáře jde. Děti navykejme, by ve dnech, kdy účastny mají býti bohoslužbám, přicházely v pravý čas do školy. Vidím často celou tlupu hochů někde v koutě neb na trávníkú hrajících míčem nedaleko školy neb kostela, a při tom hluk tropících. I tam sluší se podívati a vyhýbající se službám božím k plnění povinnosti a k poslušnosti přiměti.

*) Hlavní věc jest, aby učitel vypěstoval v dětech ducha opravdové zbožnosti. Jemu se vnější známky pak snadno podrobí.

Stává se též, že hoši chodívají místo do kostela na věž neb na klenbu chrámovou, odkud házejí otvory maltu neb papírky do kostela. — Také se někdy vyskytne, že spouštějí svícen neb lampu věčného světla dolů. Takoví žáci vybírají na kostele ptáky a netopýry. — K zamezení těchto zlořádů jest nutno přihlížeti učitelů, přísně a svědomitě konati dozor na své svěřence. V té záležitosti mají však rodiče učitele podporovati a děti své k slušnému chování v kostele a k poslušnosti přidržovati.

Kéž by pokynů těchto ze zkušenosti čerpaných bylo povšimnuto!

Fr. Dračka, nadučitel n. odp.

Něco z Haliče.

Všech národních škol v Haliči bylo v r. 1899/900 celkem 4264 a 16 přípravek při učitelských semeništích.

Dle jazyka bylo 2136 škol rusínských,

» » » 2099 » polských,

» » » 29 » německých.

Z přípravek bylo 6 rusínských,

» » 10 polských.

Z tohoto počtu bylo činných škol (t. j. na kterých se skutečně vyučovalo) 3923 a nečinných 341 (mezi těmito 242 rusínských a 99 polských, takže činných škol rusínských bylo 1894 a polských 2000. Uvádějí počet tento naříká rusínské »Dílo« na strannickost okresních rad školních, podotýkají, že čistě rusínských škol v Haliči ani téměř není, ana velká většina jest z nich utrakvistická.

... Soukromých škol bylo 232 a to 130 s polským jazykem vyučovacím, 2 s rusínským, 95 s německým a 5 s polsko-německým.

Ze 456.457 chlapců školou povinných navštěvovalo ji 337.533 a ze 441.831 děvčat chodilo jich do školy 307.979. — Všech školou povinných bylo tedy ve školním roce 1899/900 dohromady 898.288, všech pak školu skutečně navštěvovalo 645.512, takže škol. vyučování nepožívalo 118.924 chlapců a 133.854 děvčat, čili úhrnně 252.778 dětí.

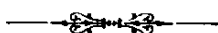
Procenty vyjádřeno činí počet navštěvujících asi 72% všech školou povinných.

V počtu 252.778 školou nenavštěvujících zahrnuty jsou děti škol nečinných, kdež neměli buď učitelů nebo budov anebo obojího.

Mezi učitelstvem jest velmi mnoho nequalifikovaných osob, což při nedostatku dorostu dá se omluviti; školní rady nemajíce po ruce učitelů qualifikovaných a nechtějíce nechat mnoho dětí duševně zakrněti, vypořádávají si i osobami nequalifikovanými. Na př. v okresu Brodském je 68 učitelek, mezi nimiž 29 nequalifikovaných, v Horzdeňském 35, mezi nimiž 20 nequalifikovaných, v Husyatiňském 44, mezi nimiž 22 nequalifikovaných, v Bobreckém z 87 nequalifikovaných 29, v Sohalském mezi 90 42, v Rohatynském z 54 nequalifikovaných 25.

Seminářů čili ústavů učitelských bylo 10 mužských a 3 ženské. Ony navštěvovalo 2.501 kandidátů; 1649 bylo z nich náboženství římsko-katol., 695 řecko-katol., 5 evangelického a 151 židů — tyto pak (ženské) navštěvovalo 697 kandidátek, mezi nimiž 583 římsko-katol. náb., 95 řecko-katol., 4 evangeličky a 15 židovek.

Ze všech 2.501 na začátku roku školního zapsaných zbylo na konci roku 2.195 kandidátů a z 697 zbylo 681; ubylo tedy za rok 306 kandidátů a 16 kandidátek. Z nich 11 kandidátů a 3 kandidátky zemřeli.

Přátelům mládeže opuštěné a mravně zanedbané!

»Jubilejní jednota lidumilů na Moravě« otevře po prázdninách v Dřevohosticích u Bystřice p. H. ochranovnu pro mládež opuštěnou neb mravně zanedbanou. Bude to ústav vychovávací, vzdělávací a zaměstnávající pro hochy opuštěné nebo mravně zanedbané u věku od 8 do 12 let. Ústav umístěn bude v zámku Dřevohostickém. Úprava místností, vnitřní zařízení ústavu, ošacení chovanců, služné učitelů a dozorců, společné stravování, otop a osvětlování, pomoc lékařská a j. věci budou vyžadovati značných vydání, zvláště v prvním roce a na jeho začátku, kdy jednota odkázána je na příspěvky členů a dary příznivců svých. Nastává proto jednotě veliká starost o nutné prostředky peněžní.

Někteří členové a některé odbory starali se až dosud o to, aby povinností svým zadost učinili. Ba jsou i takové případy, že zasazovali se o to, aby získali korporace i jednotlivce, by stali se členy jednoty anebo jí přispěli dary.

Ale vše to daleko ještě nestačí, aby ústav tak důležitý mohl býti úplně zabezpečen ve svých počátcích a v dalším svém rozvoji. — Bude třeba úsilí daleko většího a všeobecnějšího, aby jednota v díle započatém byla prosta všech obtíží a nesnází. Proto »Jubilejní jednota lidumilů na Moravě« obrací se s prosbou ku všem příznivcům mládeže opuštěné a mravně zanedbané, by pamětlivi byli důležitosti záchrany její a dle možnosti ochranovnu »Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě« v Dřevohosticích laskavě hmotně podporovali.

Je celá řada českých obcí, které by mohly a měly přispívati na zařízení a udržování ústavu tak důležitého. Také záložny a ústavy peněžní vůbec, jež ze přebytků každého roku značné částky věnují na různé účely dobročinné, mohly by laskavě při rozdělování darů svých býti pamětlivy i ochranovny naší jednoty.

Různé spolky a korporace české, vládnoucí vždy nějakými přebytky pokladními, vykonaly by skutek záslužný, kdyby přispívaly k účelu »Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě«.

Z kruhů živnostenských je sice něco členů v odborech, ale živnostenská společenstva, vládnoucí místy značným jměním, dosud »Jubilejní jednotě lidumilů na Moravě« ničím nepřispěla.

Aby v tomto vzhledě nastal obrat utěšenější, »Jubilejní jednota lidumilů na Moravě« žádá snažně všech členů svých i odborův, zvláště pak všech těch, jichž životním úkolem jest, pečovati o řádnou výchovu dorostu lidského, aby co nejušilovněji k tomu pracovali, aby obce, záložny, spolky, korporace, společenstva živnostenská i jednotlivci stali se buď členy*) jednoty anebo aspoň dary k účelům jejím přispívali.

Zároveň »Jubilejní jednota lidumilů na Moravě« žádá všech P. T. příznivců svých, by o to snažně usilovali, aby počet odborů se rozhojnil. Není tak nesnadno i v místech menších, na základě stanov našich, jež k požádání každému zasíláme, založiti odbor, čítající nejméně 10 členů, z nichž každý přispívá k účelům jednoty nejméně 1 K ročně.

Bylo by také velmi záslužno, kdyby naše vlastenecké dámy nejen jednotlivě za členy se přihlašovaly, ale také vlastní odbory paní a dívek zakládaly. Starati se o mládež opuštěnou a mravně zanedbanou hojným

*) Členové stálí platí 100 K najednou anebo ve dvou ročních lhůtách po 50 K jednou pro vždy; členové výkonní platí 10 K; přispívající nejméně 1 K ročně.

podporováním ochrannovy »Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě« je nejbližší pole činnosti pro naše vlastenecké dámy.

A konečně je doba zábav, divadel, slavností. Čistý výtěžek rozděluje se obyčejně účelům dobročinným. P. T. pořadatelé a pořadatelky zábav raďte laskavě při rozdělování čistého výnosu pamatovati na »Jubilejní jednotu lidumilů na Moravě«.

Groš jednotě této věnovaný je hřivnou, která dobře se zúrokují. — Vždyť každý, kdo na účel tento přispívá, chrání sebe a celou společnost před následky, jež způsobovati může dorost opuštěný a mravně zanedbaný, kdyby nikdo se ho neujal v útlém jeho mládí, kdyby nikdo nenahradil mu pečlivého života rodinného a zdárného působení řádné výchovy. Jeť všeobecně známo, že z řad dětí opuštěných a mravně zanedbaných, vyrůstají-li bez péče a lásky rodinné, vyvíjejí se v pozdějších letech individua nebezpečná, jež jsou nejhorší obtíží pro společnost a jež ohrožují nejen majetky, ale i životy lidské.

Aby tyto neblahé zjevy společenské již v prvních počátcích a zárodcích svých byly potlačovány, aby děti opuštěné, mravně ohrožené nebo zanedbané vráceny byly řádné společnosti lidské, o to právě starati se bude ochrannova »Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě« v Dřevohosticích.

Kdyby uvědomělé obce naše, záložny, korporace, spolky a společenstva i jednotlivci buď členskými příspěvky nebo dary a odkazy na účely »Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě« všeobecně přispívali, ochrannova v Dřevohosticích byla by v začátcích svých nejen zajištěna, ale mohla by se i dále rychle rozvíjeti, kteréhožto rozvoje bylo by velmi třeba, ježto počet mládeže opuštěné a mravně zanedbané je nad pomyslení značný.

»Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě« žádajíc české veřejnosti vůbec a svého členstva zvláště za vydatnou podporu své první ochrannovy, prosí, by každý, kdo přispěti hodlá mravně i hmotně, řídil se laskavě heslem: »Dvakrát dává, kdo rychle dává!«

Veškeré zásilky buďtež adresovány »Jubilejní jednotě lidumilů na Moravě« v Brně.

Z p r á v y.

Klerikálními pochopy nazváni byli »Školským Obzorem« a po něm »Pozorem« učitelé, kteří podepsali provolání na katolický sjezd v Kroměříži. — Kdyby pánové, kteří nadávají a štvou, přišli do Kroměříže mezi nás a snažili se nám vážně a klidně dokázati, že se mýlíme a že oni mají pravdu, jednali by způsobem vzdělaného člověka důstojným. A snad bychom měli z takového věčného rozhovoru prospěch my i oni. Ale kdo nadává, už tím dokazuje, že pravdu nemá. Nás nezastrašily ani hrozby ani pronásledování, tím méně nás zastraší jejich nadávky. Je-li pravda, co »Mor. Obzor« píše, že jeden z podepsaných učitelů pravil: »Inu, když se na můj podpis tak třáslí, dal jsem jim ho. Ať se potěší!« — i takové jednání musíme odsouditi. — Kdo není z přesvědčení pro sjezd, neměl se podepisovati.

Sjezdy a schůze. Ústřední spolek jednot učitelských na Moravě konal sjezd delegátův moravských jednot učitelských v Tišnově dne 19. srpna. Jednáno bylo o zřízení svazu všeho učitelstva československého (ref. p. Jos. Úlehla), o nedostatcích nynější úpravy platův učitelstva moravského (ref. p. A. Bébar), o zastoupení učitelstva na sněmu markrabství Moravského (ref. pan K. Zrůnek) a j. — Valná hromada delegátův Ústředního spolku jednot učitelských v království Českém konala se dne 8. srpna 1901. Jednalo se o zásadách školského programu a o svazu československého učitelstva; ref. kol. Jos. Černý a B. Skála. — Velký sjezd učitelstva v království Českém pořádán nebude. — Učitelstvo chorvatské koná VI. všeobecnou

schůzi v Záhřebu dne 22. srpna t. r. Rozmlouvati se bude o tom, zda dostačuje dosavadní příprava a výcvik k učitelskému povolání potřebám času i obecného školství. — Dne 18. srpna *Horvatski pedagoško-kujizevni zbor* otevře slavnostně chorvatské školní museum v Záhřebě. — Sjezd německých učitelů ve Šternberku, svolaný svazem moravským, usnesl se jmenovati barona d' Elverta čestným členem pro jeho zásluhy o stav učitelský a dále zvláštní poděkování poslanci Dr. Zuebloví a Hulko ví. — Zemský učitelský spolek v Dolních Rakousích měl valnou schůzi dne 16. července. Protestováno bylo proti činnosti křesťanských sociálů. Ve příčině platů přijata byla resoluce: Učitelé zařadění buďte s příjmy do XI. až VIII. platební třídy státních úředníků.

Učitelé a universita. Na valné schůzi delegátův Ústředního spolku jednot učitelských v král. Českém pojednal pan Karel V. Tuček o potřebě vyššího vzdělání učitelstva. Žádal, aby učitelé vysílání byli na universitu na útraty státní neb zemské. Spolek německých učitelů vysílá na vlastní své útraty členy své na universitu. Shromáždění českých učitelů dalo právo výboru, aby udílel podpory k témuž účelu. — Ve Výmaru dovolili učitelům přístup na universitu pod těmito podmínkami: učitelé se podrobí dvojí zkoušce z t. zv. vědeckých předmětů, načež obdrží dovolenou ku vyššímu studiu na 3 léta na universitě v Jeně. — Perialního kursu universitního ve Wolfsbergu v Korutánsku účastní se přes 200 učitelů a učitelek ze všech korunních zemí Rakouska.

Spolek učitelů škol obecných, středních a vysokých. Že myšlenka, založiti svaz učitelstva škol obecných, středních a vysokých je předčasná, dokazují slova poslance Černého, pronesená na valné schůzi delegátův Ústředního spolku jednot učitelských v království Českém: „Myšlenka sdružení všech učitelů jest naším ideálem, prozatím se však obmezujeme, poněvadž ve vyšších kategoriích není pro to dosud náležitého porozumění. Vybídli jsme k poradě universitu, techniku i střední školy, ale delegáti nebyli nám vysláni. Z rektorátu techniky nám oznámili, že jednání přejí zdaru, ale rokování že se nesúčastní.“ — Kéž by učitelstvo škol obecných a měšťanských, jež mnohdy p a e d a g o g i c k ý m v z d ě l á n í m a t a k t e m vyniká nad professory škol středních i vysokých, prohlédlo, poznalo se, zanechalo malicherných půtek a utvořilo svůj svaz na obranu svých zájmů a své cti!

Slavné skutky německého Schulvereinu. Německý Schulverein rozesílá právě vyzvání na příspěvky. ve kterém vynáší do nebe své zásluhy o věc německou. — Z vyzvání je zjevno, že spolek má namířeno zvlášť na Moravu. — Chválí se jen úspěchy dobytými na Moravě a vypočítává z nich tři. Především se mu podařilo »zachrániti ohroženou německou menšinu v Pavlovicích u Olomouce.« Doznává, že ještě roku 1882 Pavlovice byly převahou české. Když byla roku 1883 otevřena schulvereinská škola, měla žáků 91. Dnes škola je veřejná a navštěvuje ji 300 dětí prý německých. Nejpodatnější jest přiznání, že Pavlovice dnes již mají německé zastupitelstvo a že německá budoucnost obce na dohlednou dobu jest zabezpečena. Tedy ani ne za 20 let z německé menšiny je působením Schulvereinu většina. A spolek ten o sobě hlásá, že má ráz čistě obranný. Jinou zásluhu Schulverein zaznamenává o obci Labudice u Německého Brodku. Obec tu Schulverein prohlašuje »za zpola ztracenou.« Faktum jest, že byla ztracena, však nikoliv pro Němce, nýbrž pro nás. Roku 1890 napočteno v Labudicích 134 Čechů a 80 Němců. Roku 1900 na podzim Schulverein v obci založil školu a tím, jak se tvrdí ve vyzvání, obec tu německé věci národní definitivně zachránil. Zase tedy příklad ryze obranné činnosti řečeného spolku. Zajímavé jest, co ve vyzvání, o němž tuto jednáme, se praví o české námaze v té obci. Tvrdí se totiž, že z české strany obyvatelům v Labudicích jako jidášský groš byly nabízeny obnosy 20–25 zl., aby své děti posílali do české školy v Jednově — a že jistý štváčský advokát z Prostějova (Dr. V. Perek?) nakoupil pozemků a slíbil rodičům těm, jež nebudou posílati do školy schulvereinské, bezplatné jich užívání. Avšak stateční občané labudičtí přes to, že většinou pracným pletením

slámy vydělají jen 6—19 kr. denně, nástrahy rázně odmítli. Bylo by zajímavě vyšetřiti, kolik na tvrzení tom jest pravdy. V třetím příkladě, který Schulverein uvádí, a jenž se týká »prastaré německé tvrze« Litovle, nemůže se Schulverein sice vykázáti hrdinstvím, ale vynalrazuje si to ve svém vyzvání, že Čechům nemůže přijít na jméno. Skvělého vítězství v Litovli bylo dobyto, že tam byli jmenováni soustavně čeští úředníci (éra Kaizlova!), že němečtí živnostníci a obchodníci byli bezohledně bojkotováni, že byly ohlašovány fingované české živnosti a že ve volební den 200 českých voláků (Ochsenknechte) volilo jako privilegovaní voliči. Prvním krokem vítězného českého zastupitelstva bylo ovšem ihned zavřítí obě německé dětské zahrádky, »brutálním pudem německé zlo mělo býti vykořeněno a německý dorost měl býti urdousen.« Ale německý Schulverein ujal se obou těchto zahrádek. Zkušenost ovšem teprve ukáže, jest-li tím také dobyt pro německou věc prastaré německé tvrze Litovle.

Rozhledy.

Reorganisace ruských středních škol bude provedena úplně do roku 1905. Střední škola bude míti 7 tříd. — Řečtina bude úplně vyloučena a latině bude se učiti pouze ve čtyřech vyšších ročnících. Místo toho bude se vyučovati dvěma moderním jazykům, přírodopisu, vlastivědě, ruskému písemnictví a mathematice. Výjimky se povolí pouze ústavům, kterých nevydrží stát. — Car Mikuláš II. uznal potřebu, aby se vzal nemalý zřetel k výchově i kázni, k tělocviku, ku hrám, výletům, procházkám a podle možnosti též k ručním pracem. — Klassická gymnasia zůstanou pouze v Petrohradě, Moskvě, Kievu, Varšavě a Dorptu. Toto dobrozdání komise bude podáno k úchvale kuratorům a paedagogickým rádcům, načež konečné rozhodnutí vykoná vrchní prokurator sv. synodu, petrohradský metropolita a ministři kultu a osvěty. Car psal vlastnoruční dopis ministrům osvěty: „Naději se, že se vezme náležitý zřetel na posilu náboženské a mravní výchovy mládeže.“

Vychovatel.

Žádosti o kvinkvenálky. C. k. zemská rada školní v království Českém k žádosti Ústředního spolku jednot učitelských oznámila výnosem ze dne 10. června t. r. čís. 3430, že netřeba žádosti za udělení kvinkvenálek kolkovati, že stačí, když správa školy pošle doklady učitele sama se všemi dekrety a sice bez kolků.

Místo pro žáky měšťanských škol. Žádosti svazu učitelů německých měšťanských škol k železničnímu ministerstvu, aby absolventi škol měšťanských byli při ucházení se o místa při kancelářské a manipulační službě postaveni na roveň absolventům nižších škol středních, bylo vyhověno.

Žádejme o slevu jízdného na drahách. Velkých výhod poskytují dráhy učitelům obecných škol v Rusku. U nás úředníci státní (professoři a j.), kteří by mohli celé jízdné platiti, platí jen polovici, a učitelé škol obecných, jimž se často na nejnnutnější potřeby nedostává, nemají výhod žádných. Žádejme, aby se nám dostalo aspoň tenkrát slevy, když cestujeme za svým vzděláním.

Učitelkám a matkám. Po příkladě vlády ruské zakázal i v Uhrách ministr vyučování a kultu žákyním a studentkám všech ženských škol nositi šňěrovačku. U nás, zvláště ve městech, nerozumné matky svým dcerkám tuto »svěrací kazajku« přímo donucují, vmnívajíce se, že tou, jakož i drahým kloboukem, se z nich stanou už slečny. Děvče takové sedí ve škole jako prkenná panna, nemůže při psaní sebou ani řádně pohnouti, bledne, hned zase modrá a všemi barvami hraje, ale šňěrovačky přece neodloží. Bylo by záslužno, aby zvláště slečny učitelky tohoto nepřístojného u žákyň oděvu si všimaly a jej ze školy odstraniti se snažily. — Mnoho peněz vyhází nerozumné matky svým dcerám i za klobouky mnohdy velmi nevkusné a ohyzdné. Na knihy a učebné pomůcky peněz jest jim velmi často líto, ale na drahé klobouky téžce vydělaného groše nešetří. Kdy pak se už konečně staneme praktičtější a spořivější! — Kdyby každá taková matka nerozumná, když už sama své dceři nějakého groše uspořiti nemůže, občas jej svému dítěti věnovala a k panu učiteli neb slečně učitelce je poslala s prosbou, aby peníze na úsporný lístek u poštovní sběratelny na jméno jejího dítěte uložil, dočkali bychom se za několik let

toho, že by děti už s jakýmsi nejenom duševním, ale i hmotným kapitálkem ze školy vystupovaly a tak potom na dále spořiti se učily.

Svobodní zednáři ve vídeňské škole. Svobodné zednářství rozpíná křídla svá a chce pod nimi popřáti »útluku« také mládeži. Zřejmo to z agitace, jaká zahájena byla na školách, ku které se ochotně propůjčila učitelka na dívčí škole v Neu-Margarethen. Dítěm rozdávány byly žluté agitační lístky pro »Mezinárodní sjednocení mládeže«, kteréž by mělo jméno »Zlatý řetěz lásky«. Iniciativa k této agitaci dána ložemi berlínskými. V letáčích naznačuje se program: Mezinárodní sdružení mládeže má účelem sblížení mládeže všech zemí bez rozdílu pohlaví, víry a původu. Chce dítěm vštěpovati princip vzájemné lásky a je ke skutkům lásky nabádati. Dítětky mají býti vedeny k vzájemné snášenlivosti a v srdcích dítek má se probuzovati pojem pospolitosti. — Kdyby vůdci tohoto hnutí upřímně to myslili s programem uvedeným, pak by první starostí jejich musilo býti, aby zakořeněna byla především v srdci dítek víra křesťanská, která je první učitelkou a hlasatelkou vzájemné lásky. Že však o křesťanském náboženství v celém programu ani zmínky se nečiní, z toho nejlépe vidno, jakého ducha jsou původci onoho hnutí. Chtějí již v útlých srdcích sít a pomalu klíčit nechat nenávisť proti křesťanství. Však běda tomu, skrze něhož pohoršení pochází. *Věstník katol. duch.*

Irletýř sebevrah J. Bláha skočil ve Favoritech v sebevražedném úmyslu s okna třetího poschodí ze strachu před trestem.

Drobnosti. 50. narozeniny oslaví tento měsíc dne 20. náš spisovatel prof. Al. Jirásek. -- Zemská školní rada v Čechách doporučuje, aby do měšťanských škol zaveden byl těsnopis. -- Zemský výbor poslanci J. Černému, učiteli dovolenou odepřel, t. j. rozhodl, aby po čas zasedání parlamentu platil si substituta, v ostatní dobu pak aby ve škole učil. Je-li poslancem státní úředník, dostane dovolenou a stát platí substitute. — Počet židovských studentů na ruských universitách byl zmenšen na tři procenta všech posluchačů a návštěva moskevské university byla židům vůbec zakázána.

Časopisy a knihy redakci zaslané:

(Pokračování.)

Výbor ze spisů Václava Kozmáka. Pro mládež upravil František Šilhavý. Čtvrtý díl. V Brně 1901. Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny bened. rajhradských. Cena 50 hal.

Illustrovaný Svět. 20. sešit. Nákladem J. Otty v Praze, Karlovo nám. 34.

Náherného díla »Svatá Země«, alba to ilustrací z Palestiny, jež slovem doprovází prof. V. Müller, vyšly další 15. a 16. sešity, kteréžto nezůstávají zcela nic pozadu za svými předchůdci, nýbrž obsah nových čísel je stále a stále bohatší a poutavější. V obsahu nacházíme: Tábor, Zříceniny na hoře Tábor, Zříceniny Kafarna, Chorazin (starý mlýn), Jezero a Krajina Genezareth, Karmel, jeho klášter a vnitřek kostela, Místo oběti Eliášovi, Jesreel, Studnice v údolí Sichemském, Vnitřek studny Jakubovy, Jericho, Dům Marie a Marty, Hora Olivetská, Místo modlitby Páně, Chrám »Páter Noster« atd. Celé dílo vydáno bude asi v 25. sešitech a v nich as 300 obrazů dle fotografií velmi krásně provedených. Za premii určen veliký obraz »Ukřížování Ježíše Krista.« Dílo bude nejen ozdobou salonů, ale též velmi dobrou a vítanou pomůckou při vyučování náboženství, pročez je i školám rádi doporučujeme.

Listárna redakce.

K. V. Časopis náš není jen pro vyučující (učitelstvo a kněžstvo), nýbrž i pro lid, zvláště pro rodiče. — Kdyby náš lid více si všímal dobrých vychovatelských spisů, byl by sobě tím nesmírně prospěl. Čte se bohužel spousta bezcenných časopisů, ale list dobrý čtou jenom někteří vyvolení z intelligence.

Slavnému spolku
Českých katolických učitelů na Moravě!

P. T.

Předsednictvo přípravného výboru pro český katolický sjezd v Kroměříži pokládá čestnou povinností nejuctivěji pozvati velectěný spolek Váš na

sjezd českých katolíků,

který bude ve starobylém **Kroměříži ve dnech 25., 26. a 27. srpna.**

Ctěný spolek Váš prokázal za dobu svého trvání převýborné služby katolické věci na Moravě; všichni ctění členové jsou zkušenými obránci jak svaté víry naší tak i pravé lásky k lidu našemu.

Proto přijďte na sjezd tohoto lidu našeho a přispějte vzácnými zkušenostmi svými a ohněm svého nadšení k jeho zdaru a všestrannému prospěchu!

Račte přijati p. t. všichni členové výraz hluboké úcty, kterou vůči Vám chováme.

V Kroměříži, dne 16. srpna 1901.

Za místní výbor přípravný:

Jan Horák,
I. místopředseda.

Dr. Pištěcký,
předseda.

Jos. Berger,
II. místopředseda.

Pořádek

prací a slavností českého katol. sjezdu arcidiecese olomucké ustanoveného na dni 25., 26. a 27. srpna b. r.

Upozornění.

1. Příchozí účastníci sjezdu budou v neděli dne 25. srpna t. r. jakož i v ostatní dny uvítáni na nádraží a poukázáni na legitimační a ubytovací úřad.
2. Legitimační a ubytovací úřad bude pracovati v místnostech katolicko-politické jednoty v Kroměříži, Velké náměstí č. 40., přízemí.
3. Ti P. T. účastníci sjezdu, kteří hodlají v Kroměříži nocovati, žádají se, aby hned po příchodu nejprve legitimaci sobě opatřili v úřadě legitimačním a pak v úřadě ubytovacím po bytu se poptali a ulici, jakož i číslo domu podle přijaté známky sobě nalezli.
4. Představení spolků se prosí, aby příchod delegátů spolkových hned po příchodu oznámili představenstvu pořádací sekce.
5. Přístup do schůzí slavnostních a odborových jest bez poplatku. Za přístup do koncertu platí se mírný poplatek. V úřadě legitimačním možno též předplatiti zpravu sjezdovou.

Pořad schůzí a slavností.

První den, 25. srpna 1901, neděle.

- O 4. hod. odp. Vyzvání Ducha sv. a slavné požehnání v kostele sv. Mořice.
- O 1/2. hod. odpol. Seřadění spolků a všech účastníků u kostela, pochod ke dvoraně katol. sjezdu.
- O 5. hod. odpol. Schůze zahajovací. Po vyřízení všech formalíí promluví pan říšský poslanec **Dr. Mořic Hruban** o tematě: »Důležitost a cíle katol. sjezdů. Idea Cyrillo-Methodějská« a pan farář **Frant. Valoušek** »O socialní otázce«.

Druhý den, 26. srpna 1901. v pondělí.

- O 1/2. hod. dopol. Seřadění spolků a všech účastníků v průvod, pochod do kostela sv. Mořice.
- O 8. hod. dopol. Pontifikální mše sv. tamtéž.

O 9. hod. dopol. První schůze slavnostní, při které promluví pan prof. Dr. Fr. Nábělek o tematě: »Věra a věda« a pan prof. Dr. Robert Neuschl »O manželství a křesťanské rodině«.

Od 2—³/₄ hod. odpol. Práce odborů v budově c. k. českého gymnasia a sice:

1. odbor (v místnosti I.) pro papeže, římskou otázku a misie. Předseda pan prof. Dr. Kubíček. Referuje pan Dr. Fr. Rauscher: »O významu Říma pro národy vůbec a český národ zvláště«.

2. odbor (v místnosti II.) pro socialní otázku, lásku křesťanskou a záležitosti spolkové.

Předseda: pan Ignác Janák, vikář.

Referuje pan redaktor Rybníček a pan Štancel, dělník.

3. odbor (v místnosti III.) pro katol. vědu a umění, pro tisk.

Předseda: vp. prof. František Hrbáček.

Referují: p. prof. Dr. Fr. Nábělek »O vědě filosofické«, vp. archivář Fr. Snopěk »O naší historii a diecesní zvláště«, p. prof. Dr. Jos. Kachník »O křesťanském umění«.

4. odbor: (v místnostech IV.) pro školu a výchovu.

Předseda: p. učitel Adamec.

Referují: pan učitel Apetaur »O škole obecné«, pan učitel Ječmínek »O zanedbané mládeži« a p. ředit. Červenka »O škole měšťanské«.

5. odbor (v místnosti V.) pro otázky rolnické.

Předseda a referenti oznámení budou později.

6. odbor (místnosti VI.) pro otázky živnostenské. Předseda a referenti budou později oznámení).

O 4. hod. odpol. Druhá schůze slavnostní, při které promluví vp. kanovník Dr. K. Wisnar »O významu katolictví a kat. církve«, pan nadučitel Kadlčík »O školské otázce« a dp. zemský a říšský poslanec Dr. Ant. Cyr. Stojan »O autoritě v církvi a ve státě«.

Třetí den, 27. srpna, úterý.

Od 8.—³/₄10. hod. dopoledne práce odborů v těchže místnostech a za téhož předsednictva.

1. odbor: Referují: dp. farář J. Halouzka a dp. děkan J. Vychodil »O misích mezi Slovyany«.

2. odbor: Referuje vp. prof. Dr. Rich. Špaček »O lásce křesťanské« a p. red. Jiroušek »O záležitostech spolkových«.

3. odbor: Referuje p. prof. Bronec »O literatuře revujní a románové« a pan chefredaktor T. Šilinger »O periodickém tisku«.

4. odbor: Referují: vp. Dr. B. Segeta »O školách středních«, p. prof. Šindler »O náboženství na školách středních« a pan profesor Drápalík »O universitách«.

5. a 6. odbor pokračují ve svých pracích.

Od rána až k 10. hodině koná se zároveň pobožnost a schůze kněží adoratorů.

O 10. hod. dopol. Valná schůze usnášecí.

O 11. hod. dopol. Třetí schůze slavnostní, při které promluví vp. Dr. K. Horský »O spolcích« a p. red. Frant. Štábl »O katolickém tisku«.

Po večerních slavnostních schůzích bude zábava v kolonádách květné zahrady, v níž jest i dvorana sjezdová.

Raďte doporučovati „Vychovatelské Listy“ mezi svými známými. Žádejte jich ve veřejných místnostech, kde se časopisy vykládají!

»Vychovatelské Listy« vycházejí dvakrát za měsíc (5. a 20.)

Předplatné na rok obnáší 6 K.

Redakci vede Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích. — Administrace: Marie Chytilová, učitelka v Brně, Veselá ulice č. 13, posch. II., dvéře 10.

Nákladem spolku Katolických učitelů na Moravě.

Rukopisy, pak časopisy a knihy k posouzení a doporučení raďte zaslati Al. Adamcovi, učitel měšť. školy v Ivančicích.

Všecky příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.